

**รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**
**A Model of teacher development for Promotion of Instruction Behavior Student – Centered Learning
of teacher in Mahachulalongkornrajavidyalaya University North - Eastern Campus.**

วีระพันธ์ มาตมุล¹ รังสรรค์ สิงห์เลิศ² ชมพูนุท เมฆเมืองทอง³
Weerapan Matmoon¹ Rungson Singhalert² Chompunut Mekmueangthong³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) เพื่อทดลองใช้และประเมินรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ **ระยะที่ 1** เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างคือ ครูสังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 303 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากสุ่มตามระดับชั้น อย่างเป็นสัดส่วน Proportional Stratified Random Sampling ใช้วิธีการจัดชั้นภูมิ (Strata) ของหน่วยตัวอย่าง แยกตามรายวิทยาเขต โดยการคำนวณหาสัดส่วนหน่วยตัวอย่างในแต่ละวิทยาเขต ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสุ่มอย่างมีระบบ แบบ Systematic Random Sampling หาหน่วยตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้เป็น แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้รูปแบบการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้น (Structural Equation Model : SEM) โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL for windows) เพื่ออธิบายอิทธิพลเส้นทางด้วย (Path Analysis) หรือปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อตัวแปรตาม ในการตรวจสอบแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ **ระยะที่ 2** เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารดีเด่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ครูผู้สอนดีเด่น ครูต้นแบบ ครูแกนนำและตัวแทนนักเรียนดีเด่น จำนวนกลุ่มละ 5 คน จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างได้มาจาก สุ่มอย่างง่าย รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน **ระยะที่ 3** เป็นการทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มทดลอง คือ ครูสังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย จำนวน 32 คน ใช้วิธีการเลือก สุ่มอย่างง่าย สถิติที่ใช้ MANOVA (Repeated Measure) กำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05

ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวแปรเชิงสาเหตุส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อตัวแปรตามคือพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 พบว่ามี 3 ตัวแปร คือ ปัจจัยด้านการเพิ่มศักยภาพครู ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครูและด้านการสนับสนุนการทำงานของครู

¹ PhD candidate (Regional Development Strategies), Faculty of Humanities and Social Sciences,

² PhD (Population Science) Assistant Professor, a lecturer of Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University

³ PhD (Population Science) Assistant Professor, a lecturer of Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University

2. รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย กิจกรรมในการพัฒนา จำนวน 14 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) กิจกรรม การศึกษาดูงาน 3) กิจกรรม การประชุมทบทวนความรู้ นำเสนอผลการพัฒนางาน 4) กิจกรรม การประเมินผล 5) กิจกรรม การสรุปผล 6) กิจกรรม การรู้จักตัวเอง 7) กิจกรรม บทบาทและหน้าที่ของครูผู้สอน 8) กิจกรรม บทบาทสมมติ "ครู และนักเรียน" 9) กิจกรรม การประชุมชี้แจง 10) กิจกรรม การวางแผน 11) การปฏิบัติตามแผน 12) ได้วิธีการเสริมความรู้ 13) ประเมินผล และ 14) สรุปผล
3. การประเมินผลก่อนและหลังการดำเนินงานตาม รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลอง มีการพัฒนาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดีขึ้น กว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งการทดสอบโดยรวม (Multivariate Test) และการทดสอบทีละตัวแปร (Univariate Test)

ABSTRACT

This research aimed 1) to analyze causal factors affecting the Promotion of Instruction Behavior Student – Centered Learning of teacher in Mahachulalongkornrajavidyalaya University North - Eastern Campus, 2) to design a model of teacher development for Promotion of Instruction Behavior Student – Centered Learning of teacher in Mahachulalongkornrajavidyalaya University North - Eastern Campus, and 3) to implement and evaluate the developing model for the Promotion of Instruction Behavior Student – Centered Learning of teacher in Mahachulalongkornrajavidyalaya University North - Eastern Campus. The research methodology was divided into 3 phases. 1) analysis of causal factors, 2) design of a model and 3) implementation and evaluation of a new model. Phase 1 focused on analyzing causal factors that the Promotion of Instruction Behavior Student - Centered Learning in Mahachulalongkornrajavidyalaya university North - Eastern campus through quantitative research, and analyzing the relationships between the causal factors to the empirical data. The target population of consisted 303 teacher in Mahachulalongkornrajavidyalaya university North - Eastern campus. The data were collected by questionnaires. LISREL for windows was used to analyze a structural equation model. The causal factors affecting the dependent variables were analyzed with the empirical data. Phase 2 focused on designing a model of developing model for the Promotion of Instruction Behavior Student - Centered Learning in Mahachulalongkornrajavidyalaya university North - Eastern campus based on the data of phase 1. The model was designed through workshop of 30 participants. The focus group method was employed for discussion on the Model of teacher development Student - Centered Learning, and the developed model was assessed by 3 experts. Phase 3 focused on implementing and evaluating the model. The model was implemented to 32 experimental participants, and the model evaluation was identified by the comparison of the research results before and after model implementation, and the comparison of the results of the experimental groups. Multivariate Analysis of Covariance was employed for data analysis.

The major findings were as follows:

1. According to the analysis of the relationship and the empirical data, the finding showed that 3 factors significantly affected the promotion of Instruction Behavior Student - Centered Learning at the .05 level. The factors were Add Potential, Satisfy, and Support.
2. The developing model for the behavior promotion of instructional Student - Centered Learning in Mahachulalongkornrajavidyalaya University North - Eastern campus consisted of 14 activities : 1) Workshop, 2) Observe activities, 3) Knowledge Review, 4) Evaluation, 5) Summary, 6) Self, 7) Teacher Role, 8) Assume Role, 9) Conference, 10) Planning, 11) Action, 12) Knowledge supplement 13) Evaluation, and 14) Summary.

3. The research finding indicated that the mean score of teacher development for the promotion of Instruction behavior Student - Centered Learning of the experimental groups after the model implementation towards the behavior promotion of instructional Student - Centered Learning significantly improved more than before the model implementation at the .05 level of statistical significance both Multivariate Test and Univariate Test.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2542 ได้ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.2542:9)

จากสภาพการจัดการศึกษาท่ามกลางความไม่แน่นอนทางการเมือง ความเสื่อมทางวัฒนธรรม และศีลธรรมภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ การจัดการศึกษาของไทยยังยึดครุเป็นสำคัญ ครุเป็นผู้กำหนดเนื้อหา กำหนดวิธีสอน และวิธีประเมินผล ผู้เรียนต้องเรียนรู้จากสิ่งที่ครูบอกจึงคิดเองไม่เป็น ทำไม่เป็น และไม่รู้จักวิธีแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ต้องพึ่งความรู้จากครูโดยตลอด ไม่มีโอกาสได้เลือกเรียนตามความสนใจ และความถนัดของตนเอง (รุ่ง แก้วแดง .2544 : 104) กระบวนการเรียนรู้ที่ทำกันอยู่เน้นการสอนแบบครูเป็นผู้สั่งมากเกินไป และปัญหาใหญ่ของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือครูยังไม่ปฏิรูปการเรียนการสอน ไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้เด็กไทยไม่สามารถแข่งกับประชาชนโลกได้ตั้งนั้นจากนี้ไปจึงต้องมุ่งไปที่ตัวเด็ก การกระทำทุกอย่างต้องเริ่มจากเด็ก เป้าหมายสิ้นสุดที่เด็ก (สุรวุฒิ ศิลปะอนันต์. 2543 : 27) ครูต้องปรับเปลี่ยนการจัดการจัดกระบวนการเรียนรู้ใหม่ โดยยึดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันโดยใช้แหล่งทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 (และแก้ไขเพิ่มเติม) 2545 : 113)

วิธีสอนแบบครูบอกให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาวิชาต่าง ๆ จึงใช้ไม่ได้อีกต่อไปเพราะความรู้ที่นักเรียนควรได้รับมีมากมาย ซึ่งเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงทุกขณะ นักเรียนไม่สามารถจดจำความรู้ได้ทั้งหมด และเมื่อจบการศึกษา ความรู้ที่ได้รับจากการท่องจำนั้น จะไม่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหา ในชีวิตจริงของนักเรียนได้เพราะไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ซึ่งนิโคลาส และ เบนเน็ต(Nicholas Bennet) ผู้เชี่ยวชาญชาวต่างชาติประจำกระทรวงศึกษาธิการ ได้สรุปรายงานเกี่ยวกับผู้บริหาร และครูผู้สอนในประเทศไทยว่า เคยให้เด็กคิดด้วย

ตนเอง ทุกอย่างจะอยู่ที่ครู ครูเป็นคนคิด และสั่งการ จุดมุ่งหมาย
การสอนมุ่งเน้นการสอบเอาคะแนนเป็นสำคัญ (สุภาพ เต็มรัตน์.
2541 : 6 – 7)

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จะต้องตระหนักถึงความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การเรียนการสอนที่ผ่านมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันยังเน้นการสอนที่ยึดตัวครูเป็นศูนย์กลาง ครูเป็นผู้มีอำนาจในชั้นเรียน ครูยังยึดมั่นว่าตัวเองเป็นผู้รู้มากที่สุด ผู้เรียนมีหน้าที่รับและปรับ ตัวให้สอดคล้องกับเนื้อหาความรู้และวิธีการของครู (สาโรช ไชยรักษ์. 2546 : 42) กระบวนการเรียนการสอนยังเป็นพฤติกรรมการถ่ายทอดเนื้อหาสาระของความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยอาศัยแบบเรียนหรือตำราที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน เรียกว่าการท่องจำ หรือจำ พฤติกรรมของผู้เรียนจะท่องได้เป็นนกแก้วนกขุนทอง ไม่สามารถคิดเอง ทำเอง ปฏิบัติเอง สร้างองค์ความรู้และแก้ปัญหาเองไม่ได้ เพราะจะมีความรู้ในวงจำกัด ในสิ่งที่ครูบอกหรือสอนเท่านั้น สำหรับการสอนจะเน้นทฤษฎีมากกว่าให้ลงมือปฏิบัติ ไม่เป็นกระบวนการให้ผู้เรียนได้พัฒนา ด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะ ข้างคิด ข้างทำ ข้างสงสัย และเฝ้าหาคำตอบ นอกจากนั้นยังขาดการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 25) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของการทดสอบ เห็นได้จากคะแนนวิชาคณิตศาสตร์และข้อสอบกลาง วิทยาเขตหนองคายได้คะแนนเฉลี่ย 57.33 วิทยาเขตขอนแก่นได้คะแนนเฉลี่ย 50.13 วิทยาเขตนครราชสีมาได้คะแนนเฉลี่ย 49.52 วิทยาเขตสุรินทร์ได้คะแนน

จากการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมส่งผลให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของการทดสอบ เห็นได้จากคะแนนวิชาคณิตศาสตร์และข้อสอบกลาง วิทยาเขต หนองคายได้คะแนนเฉลี่ย 57.33 วิทยาเขตขอนแก่นได้คะแนน เฉลี่ย 50.13 วิทยาเขตนครราชสีมาได้คะแนนเฉลี่ย 49.52 วิทยาเขตสุรินทร์ได้คะแนนเฉลี่ย 40.04 และวิทยาเขต อุบลราชธานีได้คะแนนเฉลี่ย 51.67 ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ได้คะแนนเฉลี่ย 47.34 หากมีการสร้างรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญช่วยให้

ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำกับ ติดตาม และตัดสินใจทางด้านการบริหารของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แล้วนำมาสร้างรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และนำไปทดลองใช้เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอันจะส่งผลต่อการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้รับอิทธิพลโดยตรงและโดยอ้อมจาก 1) การเพิ่มศักยภาพครู 2) คุณลักษณะทางวิชาชีพ และ 3) ความพึงพอใจในการทำงานของครูและได้รับอิทธิพลโดยตรงจาก 1) การสนับสนุนการทำงานของครู และ 2) เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. หลังจากทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้ว ครูมีพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดีขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

วิธีการดำเนินงาน

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนา และทดลองนำไปปฏิบัติ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และประยุกต์ใช้วิธีวิทยาวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. ขอบเขตพื้นที่ ดำเนินการในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทยประกอบด้วย

1. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
2. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
3. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
4. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
5. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

ข. ขั้นตอนและกระบวนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย

- 1) ประชากร ได้แก่ ครูที่ทำการสอนภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 5 แห่งจำนวน 1,257 รูป / คน
- 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ทำการสอนภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 5 แห่ง โดยใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 : 727 อ้างในรังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2551:78) จำนวน 303 รูป / คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย 1) การเพิ่มศักยภาพครู 2) คุณลักษณะทางวิชาชีพ และ 3) ความพึงพอใจในการทำงานของครู

2.2 ตัวแปรระหว่างกลาง ประกอบด้วย

- 1) การสนับสนุนการทำงานของครู และ 2)เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.3 ตัวแปรตาม ซึ่งเป็นผลลัพธ์ คือ พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียง

เหนือ

การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสร้างรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารดีเด่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ครูผู้สอนดีเด่น ครูต้นแบบ ครูแกนนำและตัวแทนนักเรียนดีเด่น จำนวนกลุ่มละ 5 รูป / คน จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใช้วิธีการเลือก สุ่มอย่างง่าย รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 รูป / คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นผลลัพธ์จากการศึกษาของผู้วิจัย ที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 มาเป็นประเด็นในการพิจารณาสร้างรูปแบบ

การวิจัยระยะที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มทดลองคือ ครูสังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

1. กลุ่มทดลอง ได้แก่ ครูที่ทำการสอนในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย จังหวัดหนองคาย จำนวน 32 รูป / คน

2. วิธีการประเมิน คือ ผลการบันทึก ผลการสังเกต (แบบสังเกตพฤติกรรม) และผลการตอบแบบสอบถาม (จากปัจจัยที่เป็นสาเหตุในการศึกษาของผู้วิจัยที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1) กับกลุ่มทดลอง โดยการเปรียบเทียบกับก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 2

2) ตัวแปรตาม ซึ่งเป็นผลลัพธ์ คือพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและตัวแปรอิสระในระยะที่ 1 ที่พบว่าส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยการศึกษาเอกสาร และการวิจัยภาคสนาม ประกอบด้วย การสำรวจใช้แบบบันทึก แบบสอบถาม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรม การประชุมระดมความคิดเห็น การจัดประชุมเชิงปฏิบัติ

การของผู้เกี่ยวข้อง

ง. การวิเคราะห์หาค่าสถิติข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ความถี่ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบสมมติฐานในการวิจัยใช้การวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model:SEM) โดยใช้โปรแกรม LISREL เพื่ออธิบายอิทธิพลเส้นทาง (Path Analysis) หรือปัจจัยเชิงสาเหตุสมการเชิงโครงสร้างอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ของตัวแปรต้น และตัวแปรระหว่างกลางที่ส่งผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อตัวแปรตาม โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (Level of Significance .05)

4. ผลการศึกษา

การวิจัยระยะที่ 1

1) แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวแปรเชิงสาเหตุส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อตัวแปรตามคือพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พบว่ามี 3 ตัวแปร คือ ปัจจัยด้านการเพิ่มศักยภาพครู ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครูและด้านการสนับสนุนการทำงานของครู

การวิจัยระยะที่ 2 รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรม

การจัดการเรียนการสอนของครูในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบไปด้วย กิจกรรมในการพัฒนา จำนวน 14 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) กิจกรรม การศึกษาดูงาน 3) กิจกรรม การประชุมพบทวนความรู้ นำเสนอผลการพัฒนางาน 4) กิจกรรม การประเมินผล 5) กิจกรรม การสรุปผล 6) กิจกรรม การรู้จักตัวเอง 7) กิจกรรม บทบาทและหน้าที่ของครูผู้สอน 8) กิจกรรม บทบาทสมมติ "ครู และนักเรียน" 9) กิจกรรม การประชุมชี้แจง 10) กิจกรรม การวางแผน 11) การปฏิบัติตามแผน 12) ได้วิธีการเสริมความรู้ 13) ประเมินผล และ 14) สรุปผล

การวิจัยระยะที่ 3 การประเมินผลก่อนและหลังการ

ทดลองตาม รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลอง มีการพัฒนาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดีขึ้น กว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งการทดสอบโดยรวม (Multivariate Test) และ การทดสอบทีละตัวแปร (Univariate Test)

5. การอภิปรายผล

5.1 ปัจจัยด้านการพัฒนาครู

ปัจจัยด้านการพัฒนาครู มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวม เท่ากับ 0.41 ซึ่งมากที่สุดสอดคล้องกับแนวคิดของ **แบเรนส์** (Beerens. 2000 : 23-30 ; อ้างถึงใน สุภาพ เต็มรัตน์. 2550 : 7) กล่าวว่าการพัฒนาครูไว้ว่าเป็นการให้ครูได้พัฒนาตนเอง พัฒนาทีมงาน พัฒนางานได้อย่างอิสระ การปฏิบัติตามแนวค่านิยมของสังคมและการมีจรรยาบรรณในการเอาใจใส่การทำงานและในการปฏิบัติงานในโรงเรียนแรงจูงใจที่สำคัญที่สุดสำหรับครู คือ การให้โอกาสครูได้พัฒนาตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าปัจจัยด้านการพัฒนาครู มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพราะความรู้เป็นพื้นฐานอันดับแรก ที่จะนำไปสู่การเกิดพฤติกรรม หากครูได้รับการพัฒนาความรู้ ข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่ถูกต้อง เป็นจริง จนเกิดความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องดังกล่าวถูกต้องแล้ว ก็จะนำไปสู่การเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ **Torres**. (1998 : 65) ที่พบว่าความรู้ลึกของครูหลังจากได้เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกอบรมครูผู้ช่วยมีอาชีพทำให้เกิดความเต็มใจ ความต้องการด้านการศึกษาศาสตร์บุคคลและได้พัฒนาด้านการสอนบางอย่างที่จำเป็นเพื่อการทำงานร่วมกับนักเรียน ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการพัฒนาครู เป็นปัจจัยภายนอกซึ่งการพัฒนาอยู่ในระดับองค์การเป็นพลังที่ผู้นำองค์กรต้องตัดสินใจนำองค์การไปสู่การปฏิบัติ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ได้ทราบว่ามีปัจจัยสำคัญมากที่สุดที่ส่งผลถึงพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือปัจจัยด้านการพัฒนาครูซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก

5.2 ปัจจัยด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู

ปัจจัยด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.16 มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับสอดคล้องกับผลการศึกษาของ **ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์** (2532 : 24) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจในงานไว้ว่า เป็นความรู้สึกรวมของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน และได้รับผลตอบแทน ทำให้บุคคลรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพต่อการทำงาน อันจะเป็นผลต่อความสำเร็จและเป้าหมายขององค์การ

ผู้วิจัยเห็นว่าความพึงพอใจในการทำงานของครูมีผลต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นปัจจัยภายใน เป็นความรู้สึกภายในตนเองที่ครูผู้สอน

จะต้องสนใจ เอาใจใส่เป็นพิเศษ และจะต้องดำเนินการจัดการควบคู่กับปัจจัยด้านอื่น ๆ ด้วย จึงจะทำให้เกิดความยั่งยืนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5.3 ปัจจัยด้านการสนับสนุนการทำงานของครู

ปัจจัยด้านการสนับสนุนการทำงานของครู มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.11 มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ **ธีรศักดิ์ คงเจริญ** (2545 : 17) ได้วิจัยเรื่องการประเมินคุณลักษณะครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยม เขตการศึกษา 7 พบว่าด้านการสนับสนุนครู ทั้งครู และผู้บริหารมีความคิดเห็นตรงกันว่าครูสนับสนุนครูมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะครูอาชีพ และสามารถอธิบายคุณลักษณะครูอาชีพเพิ่มขึ้นได้ และ **สกริบเนอร์** (Scribner. 1999 : 238 - 239) พบว่า การสนับสนุนให้ครูมีความสะดวกในการปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยให้ครูเกิดการพัฒนาในอาชีพ ทำให้มีคุณลักษณะที่ดีขึ้นได้ เพราะการที่จะทำให้อาชีพมีความเป็นครูอาชีพนั้น ต้องมีการสนับสนุนทรัพยากรและอำนวยความสะดวกอย่างพอเพียง และการที่ครูจะพัฒนางานเข้าสู่ครูอาชีพ ต้องให้ครูได้ทำงานอย่างมีส่วนร่วมและโรงเรียนต้องให้การสนับสนุนทั้งในด้านทรัพยากรและโอกาส

ผู้วิจัยเห็นว่าครูสนับสนุนการทำงานของครู มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นปัจจัยภายนอก เป็นสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องสนใจ เอาใจใส่เป็นพิเศษ และจะต้องดำเนินการจัดการควบคู่กับปัจจัยด้านอื่น ๆ ด้วย จึงจะทำให้เกิดความยั่งยืนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

6.1.1 การพัฒนาครู เป็นกิจกรรมหลัก ที่จะทำให้เกิดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะครูผู้สอนจะต้องมีองค์ความรู้ เข้าใจในการพัฒนา และปฏิบัติงาน ที่ถูกต้องเหมาะสมจะทำให้เกิดพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงสุด

6.1.2 ความพึงพอใจในการทำงานของครูเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้ครูผู้สอนเกิดความกระตือรือร้นเกิดความทะเยอทะยานอยากจะทำหน้าที่ด้วยความเต็มใจ จึงสมควรมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้กับครูผู้สอนที่อยู่ในเกณฑ์ที่ดีเยี่ยมได้รับการยกย่อง ชมเชยตามความเหมาะสม

6.1.3 การสนับสนุนการทำงานของครู เป็นรูปแบบการพัฒนาครูผู้สอนให้จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีได้ จะต้องพัฒนาควบคู่กันไป ระหว่างการพัฒนาปัจจัยภายในบุคคล คือความพึงพอใจในการทำงานของ

ครูกับการพัฒนาปัจจัยภายนอก คือ การพัฒนาครู และการสนับสนุนการทำงานของครู จึงจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูผู้สอนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบพฤติกรรมเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้สอน จากหลาย ๆ ระดับการศึกษา เพื่อให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และนโยบาย

6.2.2 เพื่อให้เกิดความชัดเจนในผลการวิจัย จึงควรมีการศึกษาในลักษณะที่ตัวแปรแต่ละตัวสามารถส่งผลซึ่งกันและกันได้ หรือมีอิทธิพลย้อนกลับได้จะเป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543.
- ธีรศักดิ์ คงเจริญ. **การประเมินคุณลักษณะครูอาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 7**. ปริญญาโททางการศึกษาศุภกิจบ้นทิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. **ความผูกพันต่อสถาบันของอาจารย์ในสาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า**. ปริญญาโททางการศึกษาศุภกิจบ้นทิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2532.
- รังสรรค์ สิงห์เลิศ. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. มหาสารคาม : ฝ่ายผลิตเอกสารและตำรา สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2551.
- รุ่ง แก้วแดง. **ครูสมพร : คนสอนลิง**. กรุงเทพฯ : มติชน, 2544. สามัญศึกษา, กรม. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และการวิเคราะห์สาระสำคัญ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.
- สาโรช ไชยรักษ์. **นวัตกรรมการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย, 2546
- สุภาพ เต็มรัตน์. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตภาคใต้ตอนบน**. ปริญญาโททางการศึกษาศุภกิจบ้นทิต สาขาวิชา

วิจัยการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2550.

สุรัฐ ศิลปะอนันต์. **กระบวนการปฏิรูปโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2543.

Beerens, D.R. **Evaluating teachers for professional growth : Creating a culture of Motivation and learning**. Thousand Oaks, CA : Corwon Press, 2000.

Scribner. J.P. **Professional development : Untangling the influence of work context on Teacher learning**. Educational Administration Quarterly, 1999. ed. New York: Harper&Row, 1973.